

PHV321, Hegel: četba

Handout, 12. prosince 2019

Hegel k Zenónovi

Hegelovu přednášku k Zénónovi lze rozdělit na následující hlavní části:

- Vyzdvižení objektivní dialektiky jako nástroje Zénónových filosofických *úvah* (*paralela k samotnému Hegelovu přístupu k filosofii*)
- Popis dochovaných faktů k Zénónově osobě a filosofickém životě
- Zénónovy analýzy jednotlivých jsoucen a vyvrácení mnohosti (včetně připomenutí Zénóna jako účastníka v Platónově zásadním dialogu *Parmenidés*)
- Spojení dialektiky a pohybu a jejich analytický vztah v rámci známých aporií
- Vysvětlení čtyř Zénónových aporií, o kterých se zmiňují níže

Hlavní aspekty Hegelovy filosofie, které nacházíme v přednášce o Zénónovi:

- Objektivní dialektika jako nástroj poznání (vizte HEGEL G.F.W.: *Dějiny filosofie*, str. 69)
- Filosofie a její vymezení vůči náboženství (vizte tamtéž, str. 88)
- Vývoj filosofického systému v antickém Řecku jako paralela teze – antiteze – syntézy (vizte tamtéž, str. 52-53, 97)
- Smyslové poznávání vůči rozumovému poznání (vizte tamtéž, str. 43)
- Absolutno a konkrétno ve filosofii (vizte tamtéž, str. 60)

Hegel vyjadřuje přesvědčení, že rozumové poznání světa je člověku předurčeno a označuje ho až za božské poznání, které převyšuje poznání u ostatních živých tvorů.

- *Proto Hegel u Zénóna a vlastně i u celé eleatské školy vyzdvihuje fakt vymanění se z důvěry smyslům a snahy o dosažení rozumového poznání, tedy analýze myšlením.*
- *Do té doby jakési božské zákonitosti přírody a smyslově poznatelné entity nejsou pro Zénóna důvěryhodné a je potřeba usilovat o poznávání i pomocí dialektiky, čímž je patrné, že Hegel vlastní pohled na filosofické poznávání uplatňuje v tomto ohledu při výkladu k Zénónovi.*

V podobném smyslu Hegel vidí i odlišnost filosofie od náboženství. Oba obory jsou sice postavené na stejných základech a mají dokonce i stejný předmět poznání, ale zásadně se liší formou poznání. Zatímco u náboženství jsou myšlenky a poznání v podobě představ, tak u filosofie to jsou pojmy, tedy filosofie se chová jako myslící vědomí ke svému předmětu.

Vývoj řecké filosofie = myšlenka vývoje světového ducha: řeckou filosofii rozděluje Hegel na tři zásadní periody, kde lze zřejmě vidět systémový vývoj od přírodní / abstraktní myšlenky až ke konečné rozvinuté myšlence v božském světě.

V Hegelově rozdělení řecké filosofie na tři periody lze spatřovat i jemu vlastní myšlenku teze (primárně předsofistic), antiteze (filosofické školy vrcholného helénistického období) a konečně syntéze (novoplatonismus).

Ze Zénónových myšlenek lze u Hegela souhlasně chápat:

Použití objektivní dialektiky jako nástroje, který napomáhá do hloubky zkoumat vlastnosti analyzovaného objektu a tím napomáhá k jeho rozumovému pochopení.

- *Dalo by se říci, samozřejmě v kontextu Hegelovské filosofie, že co je pro Zénóna začátek vstupních úvah do aporií, to je Hegelem nazýváno jako rozvažování a abstraktní pravda (lze označit pouze jako velmi specificky omezenou pravdu).*
- *A naopak, co je pro Zénóna jako myšlenkový výstup z aporie, to je Hegelem nazýváno jako rozumové poznání a konkrétní idea směřující ke skutečné pravdě.*

Hegelovo vysvětlení čtyř základních Zénónových aporií, které se věnují především pohybu:

Je nutné konstatovat, že Hegel nemá zcela souhlasné stanovisko se Zénónovými závěry u představených aporií. V záznamu přednášky Hegela k Zénónovi je ale patrné, že:

- *Hegel souhlasně oceňuje postup jeho dialektické analýzy prostoru a času a tím předložení možných rozporů v pohybu.*
- *Hegel jasně poukazuje na fakt, že nejenže výsledky Zénónových dialektických postupů – analýza rozporů / protikladů se v podstatě shodují s postupy filosofů i o více než dva tisíce let později – konkrétně s Kantovými antinomiemi, ale hlavně že tyto Zénónovy myšlenky obohatily filosofii samotnou a tím přispěly k dalšímu vývoji božského ducha.*
- *Hegel nachází paralelu ve své filosofii a výkladu Zénóna v oblasti použití protikladných myšlenek, které Zénón použil pro vymezení (nikoli reálné popření) pohybu. V tomto lze spatřit paralelu k Hegelově kladení protikladů jako teze – antiteze.*
- *V rámci aporií vlastně dochází u Zénóna k dělení prostoru a času, což je interpretace, která odpovídá i Hegelově pojetí těchto dvou entit. I Hegel totiž připouští, že na základě různého pohledu můžeme prostor vidět jako kontinuální nebo naopak dělitelný na nekonečný počet bodů.*

Použitá literatura

HEGEL G.F.W.: *Dějiny filosofie*. Přeložili Josef Cibulka, Milan Sobotka. Vydání první. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.

PLATÓN: *Parmenidés*. Přeložil František Novotný. Vydání čtvrté. Praha: OIKOYMENH, 2010. ISBN 978-80-7298-163-2.

Vypracoval

Milan Kuneš / UČO 488018
11. prosince 2019